

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องการถ่ายทอดวิชานาฏศิลป์ไทย โดยครู และการถ่ายทอดวิชานาฏศิลป์โดยครูร่วมกับสื่อประสม โดยจะครอบคลุมใน ประเด็นต่อไปนี้

1. การถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทย
2. การถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยโดยครูร่วมกับสื่อประสม
3. ทบทวนวรรณกรรม

การถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทย

มีนักทฤษฎี และบุคคลได้ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนและนำเสนอแนวคิด ทฤษฎี แนวปฏิบัติ ดังจะนำมากล่าวได้ดังนี้

การถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยโดยครู

จุดประสงค์หลักของการเรียนการสอน คือ การช่วยให้ผู้เรียนได้แสวงหาข้อมูล วิธีการคิดหาเหตุผล และวิธีการเรียนรู้ ผู้เรียนจะค่อยๆสะสมความรู้ และทักษะในการเรียนรู้ ผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดในการเรียน การสอน กล่าวคือ การเพิ่มพูนความสามารถในการเรียนรู้ เพื่อจะได้ทำให้มีความสามารถในการแสวงหาความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนเป็นผู้ทำให้เกิดการเรียนรู้ ผู้สอนเป็นผู้ให้ข้อมูลและแนะนำวิธีการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ ดังนั้นผู้สอนจำเป็นที่จะต้องหาวิธีการต่าง ๆ ในการส่งถ่ายความรู้ไปยังผู้เรียน เหตุนี้จึงทำให้เกิดรูปแบบการถ่ายทอด หลายรูปแบบที่มีความหลากหลาย มีตั้งแต่แบบ เรียบง่าย ไปจนถึงรูปแบบที่มีความซับซ้อน รูปแบบการถ่ายทอดแต่ละรูปแบบก็มี

วัตถุประสงค์ต่างกันออกไป บางรูปแบบสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างแพร่หลาย บางรูปแบบมีความเฉพาะเจาะจง สามารถนำไปใช้กับบางสาขาวิชาเท่านั้น

วิธีการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยโดยครูผู้สอน

วิธีการถ่ายทอด คือ การใช้วิธีการต่าง ๆ ในการจัดบรรยากาศในการเรียนการสอน เพื่อก่อประโยชน์ให้แก่ผู้เรียนในอันที่จะเข้าใจเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ได้อย่างลึกซึ้ง ครูที่เก่งก็คือครูที่สามารถชักจูงให้นักเรียนเกิดความเพลิดเพลินในบทเรียน ซึ่งวิธีการเหล่านี้จะต้องอาศัยจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้เรียน การส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเป็นนั้นจำเป็นต้องมีวิธีสอนที่เหมาะสม ครูผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกใช้วิธีถ่ายทอดเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ หากการสอนขาดวิธีสอนที่ดีย่อมมีผลกระทบต่อจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนตามไปด้วย

การสอนลักษณะนี้ ผู้สอนต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน ต้องทำให้ผู้เรียนเกิดความร่าเริงและมีคุณค่า ตลอดจนความพร้อมของผู้เรียน การเรียนต้องเป็นไปอย่างสบาย ๆ ไม่เคร่งเครียด คำนึงถึงจุดสนใจของผู้เรียนและทำให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ครูต้องรู้จักโน้มน้าวความสนใจ ความร่าเริงให้ผู้เรียนเกิดความคล้อยตาม เช่น รูปแบบการถ่ายทอดในรายวิชานาฏศิลป์ไทยที่ต้องให้ความสำคัญโดยเน้นทักษะของผู้เรียนเป็นหลัก โดยสามารถกล่าวได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการถ่ายทอดวิชานาฏศิลป์ไทยโดยครู

1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักใช้ทักษะในสาขาวิชานาฏศิลป์ได้ด้วยความเพลิดเพลิน และผ่อนคลายอารมณ์
2. ให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการฝึกฝนฝีมือทักษะของตนเองได้อย่างชัดเจน
3. ผู้เรียนสามารถเห็นรูปแบบที่ถูกต้อง ผู้สอนสามารถแก้ไขทักษะ ลีลาท่าร่าของผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง
4. ผู้เรียนได้รู้จักการเรียนเป็นกลุ่มเพราะการเรียนวิชานาฏศิลป์ไทยนั้นผู้เรียนจำเป็นต้องมีกลุ่มตัวอย่างเพื่อพัฒนาตนเอง

ผู้สอนควรสอนให้ผู้เรียนรู้จักรูปแบบเบื้องต้นก่อนนั่นคือ ก่อนที่จะรำ ผู้เรียนจะต้องร้องเพลงได้รู้จักจังหวะ เข้าใจในท่วงทำนองที่จะสอดคล้องลีลาและอารมณ์ลงไปใน การพออนรำได้ เอกลักษณะของการสอนวิชานาฏศิลป์ไทยจะต้องมีการฝึกฝนที่ถูกแบบแผน เพราะจะเป็นการฝึกให้ผู้เรียนมีนิสัยในการฝึกตนเองและรู้จักแก้ไขเมื่อมีการฝึกผิดวิธี ดังนั้นในการวางรากฐานของการสอนวิชานาฏศิลป์ไทยจึงไม่ใช่เรื่องที่ย่ายนัก ผู้สอนจะต้องรู้จักพลิกแพลงเลือกวิธีสอนและใช้วิธีการเฉพาะตัว ในการถ่ายทอดความรู้เพื่อ สร้างความนิยม ความรัก และเกิดสุนทรียะกับตัวผู้เรียน (อมรา กล้าเจริญ, 2535, หน้า 51)

การสอนนาฏศิลป์ไทยนั้นควรเริ่มจากการสอนแบบสาธิตก่อน ในบางครั้งอาจ ใช้วิธีการอธิบายควบคู่ไปด้วยก็ได้ และควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและ มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนด้วย

วิธีการสอน ใช้วิธีการฝึกทักษะให้เกิดความชำนาญ กล่าวคือ การใช้การฝึกซ้ำและ บ่อยครั้งจนผู้เรียนสามารถจำได้ ในตอนแรกผู้สอนจะรำนำหน้า และต่อมาจึงให้ผู้เรียน ปฏิบัติทำเอง โดยครูผู้สอนจะเป็นเพียงผู้ที่ช่วยแก้ไขข้อบกพร่องให้แก่ผู้เรียนจนสามารถ ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

อย่างไรก็ตามรูปแบบการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยแต่โบราณไม่มีหลักสูตรเป็น ข้อกำหนดแน่ชัด แต่ใช้ดุลยพินิจของครูผู้สอนเป็นประการสำคัญ เน้นการฝึกทักษะให้ เกิดความชำนาญ ด้วยบทเรียนที่ซ้ำ ๆ ย้ำเนื้อหา การฝึกฝนในระยะเวลาานพอสมควร จนกระทั่งผู้เรียนสามารถจดจำท่าทางซึ่งเป็นหลักใหญ่ ๆ ได้ จากนั้นผู้สอนจะถ่ายทอด กลวิธีที่จะปรุงแต่งลีลา ท่าทางในการให้คงงามยิ่งขึ้น เป็นการเฉพาะตัวสำหรับศิษย์ แต่ละคน (ประเมษฐ์ บุญยะชัย, 2543, หน้า 50)

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนวิชานาฏศิลป์ไทย

การถ่ายทอดความรู้ นับเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง องค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทยซึ่งจะต้องใช้ทักษะการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชำนาญ องค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทยมีการสืบทอดกันมาตั้งแต่ครั้ง โบราณจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีก รุ่นหนึ่ง

การถ่ายทอดความรู้อันเป็นวิชาชั้นสูงในด้านศิลปะการแสดง ผู้สอนมักคำนึงถึงผู้เรียนด้วยเหตุผลสำคัญดังนี้

1. ผู้เรียนเป็นศิษย์ตามหลักสูตรการศึกษา
2. ผู้สอนเป็นผู้คัดเลือกผู้เรียน
3. ผู้สอนต้องการถ่ายทอดความรู้
4. ผู้สอนต้องการถ่ายทอดวิชานาฏศิลป์ไทย

ด้วยปัจจัยดังกล่าว การสอนด้านนาฏศิลป์ไทย จึงขึ้นอยู่กับผู้สอนเป็นผู้กำหนดแนวทางของความรู้ เพื่อที่จะถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียน ดังนั้นทั้งผู้เรียนและผู้สอนจึงมีความสัมพันธ์กัน และด้วยความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนนี้ จึงนับเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการสอนวิชานาฏศิลป์ไทยซึ่งต้องใช้ทักษะการฝึกฝนซ้ำ ๆ และได้รับการแก้ไขท่าทางอย่างถูกต้อง ด้วยการจับท่าทาง กดบริเวณที่ต้องการแก้ไขและเพิ่มเติมในส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย การแก้ไขท่าทางดังกล่าว จัดว่าเป็นการสัมผัสร่างกายของผู้เรียนและผู้สอน ต้องใช้พลังและความตั้งใจ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างเต็มที่และถูกต้องที่สุด ด้วยเหตุนี้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนจึงมีความสำคัญยิ่ง (ไพโรจน์ ทองคำสุก, 2545, หน้า 17)

การเรียนวิชานาฏศิลป์ไทยที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่คืบคลานต้องขึ้นอยู่กับวิธีการถ่ายทอดของครูผู้สอนด้วยดังนั้นรูปแบบการถ่ายทอดวิชานาฏศิลป์ไทยโดยครูจึงมีข้อดีดังต่อไปนี้

1. ผู้สอนเป็นแบบอย่างสำคัญที่ผู้เรียนสามารถเลียนแบบได้โดยเฉพาะท่าทางการปฏิบัติท่ารำ เพราะการเลียนแบบท่าทางของผู้สอนในวิชานาฏศิลป์ไทยนั้นจะทำให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติท่ารำได้อย่างถูกต้องผู้สอนสามารถถ่ายทอดลีลาท่ารำที่ถูกต้องหรือเหมาะสมให้แก่ผู้เรียนได้
2. ผู้สอนสามารถอธิบายประกอบการสาธิตท่ารำ ความถูกต้องและความชัดเจนของท่ารำให้แก่ผู้เรียนได้ในขณะปฏิบัติท่ารำ
3. ผู้สอนสามารถรับรู้ปฏิกิริยาการตอบสนองของผู้เรียนเกี่ยวกับการรับรู้ และความเข้าใจได้อย่างชัดเจน

4. ผู้สอนสามารถประเมินผลผู้เรียนและแก้ไขทำทาง ทำร่ำให้ถูกต้อง ตลอดจนถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและจิตกริยาให้สอดคล้องกับเพลงที่สอนได้ และผู้เรียนสามารถซักถามและนำทำทางที่ถูกต้องกลับไปฝึกปฏิบัติได้

นอกจากนี้การถ่ายทอดวิชานาฏศิลป์ไทยโดยครูจะมีข้อดีแล้ว แต่การถ่ายทอดโดยวิธีนี้ ก็ยังมีปัญหาที่เกิดกับการเรียนการสอน โดยมีสาเหตุหลายประการ ดังนี้

1. ประสบการณ์การสอนของครูผู้สอนมีน้อย
2. ครูถูกบังคับให้สอนโดยไม่มีวามเต็มใจ
3. มีครูนาฏศิลป์ไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน และไม่เพียงพอต่อความต้องการของสถานศึกษา

4. ขาดอุปกรณ์การเรียนการสอน เอกสาร ตำรา คู่มือการสอน

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเหล่านี้มีสาเหตุมาจากการขาดการส่งเสริมการสอนทางด้านนาฏศิลป์ตั้งแต่ต้น อีกประการหนึ่งคือผู้เรียนขาดแรงจูงใจในการเรียนและการถ่ายโยงทางความรู้ (จาตุรงค์ มนตรีศาสตร์ และอาภรณ์ มนตรีศาสตร์, 2525, หน้า 54)

คุณภาพของผู้เรียน

การเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ไทยมีส่วนสำคัญที่เสริมสร้างคุณภาพของผู้เรียนให้มีจิตใจที่งดงาม มีสุนทรียภาพ มีรสนิยม รักความสวยงาม รักความเป็นระเบียบ มีการรับรู้ อย่างพินิจพิเคราะห์เห็นคุณค่าความสำคัญของศิลปะ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมอันเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของคนในชาติ สามารถค้นพบศักยภาพ ความสนใจของตนเองอันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพทางศิลปะ มีจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นพัฒนาตนเองได้ และแสดงออกได้อย่างสร้างสรรค์ มีสมาธิในการทำงาน มีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 52)

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยโดยครู

ทฤษฎีการเรียนรู้

กลุ่มเกสตัลท์ กล่าวว่า การเรียนรู้เกิดจากการจัดประสบการณ์ที่กระจัดกระจายให้มาอยู่รวมกันแล้วจึงค่อยพิจารณา และเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับส่วนมาก กว่าส่วนย่อยซึ่งเกิดขึ้นจาก 2 ลักษณะ คือ การรับรู้และการเรียนรู้จากการหยั่งเห็น (Wertheimer, Kohler, Koffka & Lewin อ้างถึงใน ประสาท อิศรปริดา, 2538, หน้า 74)

Skinner กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นตัวการสำคัญที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการตอบสนอง และการเปลี่ยนแปลงอัตราการตอบสนองจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการเสริมแรง (reinforcement) และเราเรียกสิ่งเร้าที่มีผลต่ออัตราการตอบสนองว่า Reinforcer (ศิริบุญชัย สายโกสุม, 2542, หน้า 59)

ทฤษฎีการสอน

ทฤษฎีการสอนมีอยู่หลายทฤษฎี ในเรื่องนี้มีนักทฤษฎีได้กล่าวเกี่ยวกับทฤษฎีนี้คือ Bower and Hilgard ได้เสนอทฤษฎีการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ และพบว่าทฤษฎีการสอนบางทฤษฎีนั้น มีการโยงเหตุการณ์การสอนเฉพาะอย่าง ไปสู่การเรียนรู้ด้วยการจัดสภาพการสอนต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้นามากที่สุดทฤษฎีการสอนนี้โดยทั่วไปสามารถสรุปได้ดังนี้

ทฤษฎีการสอนของ กาเย่และบริกส์ เป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ในลักษณะของการเรียนการสอนซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป นักทฤษฎีทั้งสองท่านนี้ได้เสนอแนะว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีหรือไม่เพียงใด ขึ้นอยู่กับสภาพการเรียนทั้งภายในและภายนอกของผู้เรียนและเหตุการณ์ในห้องเรียน และการเรียนรู้ก็ทำให้เกิดการสอนซึ่งสามารถแยกออกได้เป็น 9 ชั้น คือ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2533, หน้า 35-40)

1. การเร้าความสนใจ
2. แจ้งจุดมุ่งหมายแก่ผู้เรียน
3. สร้างสถานการณ์เพื่อดึงดูดความสนใจ
4. เสนอบทเรียน

5. ชี้แนะแนวทางการเรียน
6. ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ
7. การให้ข้อมูลย้อนกลับ
8. การวัดการปฏิบัติ
9. ย้ำให้เกิดความจำและการถ่ายโอนความรู้

การถ่ายถอดนาฏศิลป์ไทยโดยครูร่วมกับสื่อประสม

การถ่ายถอดรูปแบบนี้เป็นรูปแบบวิธีที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง (จากคอมพิวเตอร์) โดยมีครูเป็นผู้คอยแนะนำ เช่นในเรื่องของเนื้อหาความรู้ เป็นต้น การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก ได้รับการช่วยเหลือและการสนับสนุนจากผู้อื่น เช่น เพื่อน ครู และผู้รู้เท่าที่จำเป็น การเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้ (สมบัติ สุวรรณพิทักษ์, 2546, หน้า 6)

1. การวิเคราะห์และกำหนดความต้องการของตนเอง
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน
3. การหาแหล่งวิทยาการทั้งที่เป็นวัสดุและบุคคล
4. การเลือกวิธีการเรียนและกิจกรรมการเรียน
5. การกำหนดวิธีประเมินผลการเรียน

คำนิยามของการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ การขวนขวายและศึกษาต่อด้วยตนเอง โดยไม่มีผู้ใดมาบังคับ เป็นการเรียนที่เกิดจากใจชอบ ใจรัก เพื่อความพึงพอใจที่เกิดจากกิจกรรมการเรียน เกิดจากแรงจูงใจภายใน ของบุคคล

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการ ที่ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเองอีกหลายท่าน ดังนี้

Tough (อ้างถึงใน สมบูรณ์ ศาลาชาชีวิน, 2526, หน้า 26) ได้ให้คำจำกัดความของการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างกว้าง ๆ ว่า การเรียนรู้โดยเจตนาตั้งใจที่จะให้ได้รับความรู้หรือทักษะอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ตนเองต้องการ

Griffin (อ้างถึงใน สมบูรณ์ ศาลาชาชีวิน, 2526, หน้า 26) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้เป็นการเฉพาะของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยมีเป้าหมายไปสู่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของตนเอง เกิดขึ้นโดยความสามารถในการวางแผนปฏิบัติการและประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งในฐานะที่เป็น เอกตบุคคล และในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มที่มีการร่วมมือกัน

Brookfield (อ้างถึงใน สมบูรณ์ ศาลาชาชีวิน, 2526, หน้า 27) ได้ให้ความหมายว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองหมายถึงการเป็นตัวของตัวเอง ควบคุมการเรียนรู้ของตนเอง มีความเป็นอิสระโดยอาศัยความช่วยเหลือจากแหล่งภายนอกน้อยที่สุด

จากความหมายที่นักวิชาการหลายท่านได้ให้ไว้ นั่น พอสรุปได้ว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นกระบวนการซึ่งผู้เรียนแต่ละคนมีความคิดริเริ่มด้วยตนเอง โดยผู้เรียนวิเคราะห์ความต้องการที่จะเรียนรู้ของตนเอง กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ แยกแยะ แจกแจง ข้อมูลในการเรียนรู้ มีความสามารถในการวางแผนปฏิบัติการ และประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง (สมบูรณ์ ศาลาชาชีวิน, 2526, หน้า 26)

การถ่ายทอดร่วมกับสื่อเทคโนโลยี

เทคโนโลยี (technology) มาจากภาษาละตินว่า Texere แปลว่าการสานหรือการสร้าง คำว่า Techno แปลว่าวิธีการ logy แปลว่า วิทยา ดังนั้นเทคโนโลยี จึงแปลได้ว่า ศาสตร์ที่ว่าด้วยวิธีการ ได้มีผู้ให้ความหมายของเทคโนโลยี ดังนี้

Heinich, Molenda, and Russell (1982, p. 23) ได้กล่าวว่า เทคโนโลยีในฐานะเป็นกระบวนการ (process) หมายถึง วิธีการทางวิทยาศาสตร์หรือการจัดระบบความรู้อื่น ๆ ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติ เป็นกระบวนการที่เชื่อถือได้และนำไปสู่การแก้ไขปัญหา โดยให้คำนิยามว่าเทคโนโลยีในฐานะเป็นผลผลิต (product) หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นผลผลิตของกระบวนการทางเทคโนโลยี และเทคโนโลยีในฐานะของการผสมระหว่างกระบวนการและผลผลิต หมายถึง ความทันสมัยของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงาน หรือเป็นกระบวนการที่ไม่สามารถแยกจากผลผลิตได้

ความหมายของคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย

คอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย หมายถึง สื่อการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์รูปแบบหนึ่ง ในการนำเสนอสื่อประสม ได้แก่ ข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว กราฟฟิก แผนภูมิ วิดีทัศน์และเสียง เพื่อที่ถ่ายทอดเนื้อหาในลักษณะใกล้เคียงกับการสอนในห้องเรียนให้มากที่สุด เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เพื่อตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล พร้อมทั้งประเมินและตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียน เกี่ยวกับเรื่องของการถ่ายทอด ความรู้จากสื่อคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียนี้ก็มีผู้ที่ได้ให้แนวคิดไว้ ดังนี้

คุณลักษณะ ของการถ่ายทอดความรู้ด้วยการใช้สื่อมัลติมีเดียโดยคำนึงถึงหลักสำคัญ คือ ดังนี้ (ถนอมพร (ตันพิพัฒน์) เลาฮอร์สแสง, 2541, หน้า 8-11)

1. สารสนเทศ (information) หมายถึง เนื้อหาสาระที่ถูกเรียบเรียงอย่างดี ที่จะทำให้ ผู้เรียนเกิดทักษะทางด้านความคิด การจำ และสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน
2. การมีปฏิสัมพันธ์ (interaction) การเรียนการสอนที่ดีย่อมเปิดโอกาสให้ผู้เรียน มีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนมากที่สุด คอมพิวเตอร์ที่ดีต้องส่งเสริมให้มีการโต้ตอบระหว่าง ผู้เรียนและผู้สอนอย่างต่อเนื่อง
3. การให้ผลย้อนกลับอย่างทันที (immediate feedback) การให้ผลย้อนกลับตาม ทฤษฎีของสกินเนอร์ นับว่าเป็นการเสริมแรงสำหรับคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ดี เป็นวิธีที่ อนุญาตให้ผู้เรียนทดสอบหรือประเมินความเข้าใจในเนื้อหาข้อดีของคอมพิวเตอร์ มัลติมีเดีย

ข้อจำกัดของคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย

การเรียนการสอนที่ต้องมีคอมพิวเตอร์เข้ามามีบทบาทนั้นก็ยังมีข้อจำกัดของการใช้ คอมพิวเตอร์มัลติมีเดียสำหรับการเรียน ดังนี้

1. ด้านบุคลากร ครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถในด้านการผลิตสื่อการสอน โดยคอมพิวเตอร์ให้มีประสิทธิภาพน้อย
2. ด้านโปรแกรม ครูผู้สอนใช้โปรแกรมที่ไม่มีคุณภาพหรือเหมาะสม

ความหมายของการเรียนการสอนด้วยตนเอง

การเรียนการสอนรายบุคคลนี้เป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้ทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองหรือจากสื่อที่สร้างขึ้น ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามความต้องการของตนเอง ดังที่มีผู้ให้คำจำกัดความของ การเรียนการสอนด้วยตนเองไว้ดังนี้

การเรียนการสอนรายบุคคล เป็นการจัดการศึกษาที่ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองตามความสามารถ ความสนใจ และความพร้อม โดยได้จัดสิ่งแวดล้อมสำหรับการเรียนให้ผู้เรียนอย่างอิสระ นอกจากนี้ Gagne ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนรายบุคคลนั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงสมรรถภาพ (capability) หรือความสามารถของมนุษย์ซึ่งจะสังเกตได้จากพฤติกรรมบางประการที่แสดงออก การเปลี่ยนแปลงนี้เกิดจากการที่มนุษย์ได้รับประสบการณ์จากสภาพการเรียนรู้ในระยะเวลาหนึ่ง (วีระ ไทยพานิช, 2529, หน้า 61)

ส่วนนักการศึกษาอีกท่านหนึ่ง คือ Knowles ได้ให้ความหมายของการเรียนการสอนรายบุคคลว่า เป็นกระบวนการซึ่งผู้เรียนแต่ละคนมีความคิดริเริ่มด้วยตนเอง ผู้เรียนจะสามารถวิเคราะห์ความต้องการที่จะเรียนรู้ของตน กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ แยกแยะ แจกแจง แหล่งข้อมูลในการเรียนรู้ ได้จากทฤษฎีดังต่อไปนี้

ทฤษฎีการเรียนการสอนรายบุคคล การเรียนการสอนรายบุคคลว่า การจัดการเรียนการสอนรายบุคคลนี้ มุ่งสอนผู้เรียนตามความแตกต่างโดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความพร้อมและความถนัด โดยเน้นที่แตกต่างในด้านความสามารถ (ability difference) ดังนี้

1. ความแตกต่างในด้านสติปัญญา (intelligent difference)
2. ความแตกต่างในด้านความต้องการ (need difference)
3. ความแตกต่างในด้านความสนใจ (interest difference)
4. ความแตกต่างในด้านร่างกาย (physical difference)
5. ความแตกต่างในด้านอารมณ์ (emotional difference)
6. ความแตกต่างในด้านสังคม (social difference)

วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนด้วยตนเอง

การเรียนการสอนยึดหลักปรัชญาทางการศึกษาและอาศัยพื้นฐานทฤษฎีจิตวิทยา พัฒนาการและจิตวิทยาการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนจึงมุ่งเน้น (เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต, 2538, หน้า 9-12)

1. การเรียนการสอนมุ่งสนับสนุนให้ผู้เรียนรู้จักรับผิดชอบในการเรียนรู้ รู้จัก การแก้ปัญหาและตัดสินใจเอง การเรียนการสอนรายบุคคลสอดคล้องและส่งเสริมเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิต ครูและผู้เรียนเชื่อว่าการศึกษาไม่สิ้นสุดอยู่เพียงในโรงเรียนเท่านั้น

2. การเรียนการสอนจะตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียนให้สามารถบรรลุผลกับทุกคนนั้นคงเป็นไปได้ยากเพราะ คนย่อมมีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลิกภาพ สติปัญญา หรือความสนใจ โดยเฉพาะความแตกต่างที่มีผลต่อการเรียนรู้ที่สำคัญ คือ

2.1 ความแตกต่างในเรื่องระยะเวลาของการเรียนรู้ (rate of learning) ผู้เรียนแต่ละคนจะใช้เวลาในการเรียนรู้และทำความเข้าใจในสิ่งเดียวกัน ในเวลาที่แตกต่างกัน

2.2 ความแตกต่างในเรื่องความสามารถ (ability) เช่น ความฉลาดไหวพริบ ความสามารถในแง่ความสำเร็จ ความสามารถพิเศษต่าง ๆ

2.3 ความแตกต่างกันในเรื่องความสนใจ (style of learning) ผู้เรียนเรียนรู้ในทางที่แตกต่างกันและวิธีการเรียนที่แตกต่างกัน การเรียนการสอนเน้นเสรีภาพในการเรียนรู้ เชื่อว่าถ้าผู้เรียน เรียนด้วยความอยากเรียน ด้วยความกระตือรือร้น ผู้เรียนจะเกิดแรงจูงใจ และการกระตุ้นพัฒนาการเรียนรู้ ผู้เรียนจะรู้จักตัวเอง มีความมั่นใจ มีความพร้อม และความสามารถ

2.4 การเรียนการสอนรายบุคคลขึ้นอยู่กับกระบวนการและวิธีการที่จะเสนอความรู้ให้แก่ผู้เรียน การเรียนการสอนรายบุคคลเชื่อว่าการเรียนรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นส่วนตัว การเรียนรู้เกิดขึ้นเร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับผู้เรียนด้วย นอกจากนี้ก็ยังขึ้นอยู่กับความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน และวิธีการที่เสนอให้แก่ผู้เรียน

ความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การเรียนรู้ด้วยตนเองในปัจจุบันได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง การเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นตามลำดับ

ทั้งนี้ เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของศิลปะวิทยาการแขนงต่าง ๆ การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้อง มุ่งเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถในการแสวงหาข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ ที่ทันต่อเหตุการณ์ จึงจำเป็นต้องมีการฝึกฝนให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการเรียนรู้ รู้จักหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาของตนเองในระดับสูงขึ้นต่อไป

Knowles (อ้างถึงใน เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต, 2538, หน้า 10) กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนี้

1. คนที่เรียนรู้ด้วยการริเริ่มของตนเองจะเรียนได้มากกว่าและดีกว่า คนที่เป็นเพียงผู้รับรู้หรือรอให้ครูถ่ายทอดวิชาความรู้ให้เท่านั้น คนที่เรียนรู้ด้วยตนเองจะเรียนอย่างตั้งใจ มีจุดมุ่งหมายและมีแรงจูงใจในการเรียน สามารถใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ได้ดีกว่าและยาวนานกว่าบุคคลที่รอรับคำสอนแต่อย่างเดียว
 2. การเรียนรู้ด้วยตนเองสอดคล้องกับพัฒนาการทางจิตวิทยา และกระบวนการทางธรรมชาติมากกว่า คือ เมื่อตอนเล็ก ๆ เป็นธรรมชาติที่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ต้องการผู้ปกครองปกป้องเลี้ยงดูและตัดสินใจแทน เมื่อเติบโตมีพัฒนาการขึ้นก็ค่อย ๆ พัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นอิสระไม่ต้องพึ่งพาผู้ปกครอง ครู และผู้อื่น การพัฒนาเป็นไปในสภาพที่เพิ่มความเป็นตัวของตัวเองและชี้นำตนเองได้มากขึ้น
 3. พัฒนาการใหม่ ๆ ทางการศึกษา มีหลักสูตรใหม่ ห้องเรียนแบบเปิด ศูนย์บริการทางวิชาการ การศึกษาอย่างอิสระ โปรแกรมการเรียนที่จัดแก่นักเรียนนอก มหาวิทยาลัยเปิด และอื่น ๆ อีกรูปแบบของการศึกษาเหล่านี้ล้วนผลักภาวะความรับผิดชอบไปที่ผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนด้วยตนเอง
 4. การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นความอยู่รอดของชีวิตในฐานะที่เป็นบุคคล และเผ่าพันธุ์มนุษย์ เนื่องจากโลกในปัจจุบันเป็นโลกใหม่ที่แปลกไปกว่าเดิม มีความเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ เกิดขึ้นเสมอ และข้อเท็จจริงนี้เป็นเหตุผลไปสู่ความจำเป็นทางการศึกษาและการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต
- จากความสำคัญดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองถือเป็นการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการเรียนรู้ที่ยอมรับสภาพความแตกต่างของบุคคล สนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ยอมรับในศักยภาพของผู้เรียนว่า ผู้เรียน

ทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เพื่อที่จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข

ขั้นตอนของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

สุมิตรา วิริยะ (2549, หน้า 22-29) ได้สรุปไว้ว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองมีขั้นตอนดังนี้

1. การตัดสินใจว่าในกระบวนการเรียนรู้นั้นอะไรเป็นความรู้และทักษะที่จะเรียนรู้ ผู้เรียนอาจจะมองหาข้อผิดพลาดและจุดอ่อนของความรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยพิจารณาทั้งทางด้านทักษะและรูปแบบการเรียนรู้ในปัจจุบัน
2. การตัดสินใจว่าจะเรียนรู้กิจกรรมเฉพาะอย่างไร วิธีการ แหล่งวิชาการ หรืออุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนมีอะไรบ้าง ในข้อนี้ผู้เรียนควรศึกษาว่าตนเองมีความต้องการเฉพาะในเรื่องอะไร เกณฑ์ที่ใช้เลือกแหล่งการเรียนรู้เฉพาะอย่าง การรวบรวมความรู้ข้อเท็จจริง วิธีเรียน ระดับความเหมาะสมกับแหล่งหรือกิจกรรมเฉพาะด้าน ผู้เรียนอาจศึกษาจากหนังสือหรือบทความในห้องสมุด หรือร้านขายหนังสือ ก่อนการเลือกสิ่งที่เหมาะสมที่สุดในกรณีที่เป็นแหล่งวิชาการหรือบุคคล อาจตัดสินใจเลือกแหล่งใดหรือบุคคลประเภทใดที่จะให้เนื้อหาที่ต้องการได้และพยายามหาบุคคลเหล่านั้น ซึ่งเลือกสรรแล้วว่าเหมาะสมที่สุด
3. ตัดสินใจว่าจะเรียนที่ใด ผู้เรียนอาจเลือกบริเวณที่เงียบสงบ สะดวกสบาย และไม่มีผู้ใดมารบกวน หรืออาจจะต้องการสถานที่ซึ่งมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวก หรือแหล่งวิชาการที่ใช้ได้สะดวก
4. วางเป้าหมาย หรือกำหนดระยะเวลาการทำงานที่แน่นอน
5. ตัดสินใจว่าจะเริ่มเรียนเรื่องใด เมื่อใด
6. ตัดสินใจว่าช่วงเวลาใด เนื้อหาจะก้าวไปเท่าใด
7. พยายามหาเหตุผล ที่เป็นอุปสรรคที่จะทำให้การเรียนรู้ไม่ประสบความสำเร็จ หรือหาขั้นตอนส่วนที่ทำให้กระบวนการเรียนรู้ในปัจจุบันไม่มีประสิทธิภาพ
8. การหาเวลาสำหรับการเรียนรู้ ขั้นตอนนี้จะเกี่ยวข้องกับการลดเวลา หรือจัดเวลาให้เหมาะสมกับการทำงานกิจกรรมในครอบครัวหรือการพักผ่อน โดยอาจขอร้อง

ไม่ให้บุคคลอื่นมา รบกวนในเวลาที่กำลังศึกษา หรือขอร้องให้ผู้อื่นมาทำงานแทนเป็นครั้งคราว

9. กำหนดระดับความรู้และทักษะหรือความก้าวหน้าของตนในด้านความรู้ หรือทักษะที่ต้องการ

10. การศึกษาจากแหล่งวิทยาการที่เหมาะสม หรืออุปกรณ์ที่เหมาะสมในชั้นตอนนี้ ผู้เรียนอาจหาเวลาว่างไปศึกษาค้นคว้าในที่ต่างๆ หรือพยายามหาหนังสือที่เหมาะสมในห้องสมุดตลอดจนการเข้าพบบุคคลสำคัญที่เอื้อต่อการเรียน

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยโดยครุร่วมกับสื่อประสม

ทฤษฎีการเชื่อมโยง

แนวความคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์น ไคค์ ต้องมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้ (กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์, 2527, หน้า 24)

1. กฎแห่งผล (law of effect) เป็นการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ทั้งสองสิ่งจะเชื่อมโยงกันได้สามารถสร้างสภาพที่น่าพอใจให้แก่ผู้เรียนซึ่งอาจได้จากการเสริมแรง เช่น การให้รางวัล หรือคำตอบที่ถูกต้อง เป็นต้น

2. กฎแห่งการฝึกหัด (law of exercise) การที่ผู้เรียนได้กระทำซ้ำ ๆ บ่อยครั้ง ได้มีโอกาสฝึกหัดในเรื่องที่เรียนจะช่วยให้การเรียนรู้เกิดขึ้น

3. กฎแห่งความพร้อม (law of readiness) เมื่อร่างกายพร้อมที่จะกระทำแล้วมีโอกาสได้กระทำ ย่อมก่อให้เกิดการเรียนรู้ อาจกล่าวได้ว่าการเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพมากที่สุดเมื่อผู้เรียนพร้อมที่จะตอบสนอง

ทฤษฎีการเสริมแรง

ทฤษฎีของสกินเนอร์ส่วนใหญ่จะใช้หลักการของธอร์น ไคค์ ส่วนสำคัญที่นำมาใช้เป็นหลักในบทเรียนคอมพิวเตอร์ คือ ทฤษฎีการเสริมแรง (reinforcement theory) ผู้เรียนจะเกิดกำลังใจต้องการเรียนต่อ เมื่อได้รับการเสริมแรงในชั้นตอนที่เหมาะสมการเสริมแรงของบทเรียนคอมพิวเตอร์จะใช้ในการเฉลยคำตอบให้ผู้เรียนทราบทันที และ

พยายามหาวิธีการ เพื่อไม่ให้เกิดการตอบสนองที่ผิดพลาด โดยจัดเสนอความรู้ให้ต่อเนื่อง ที่ละขั้นอย่างละเอียด (กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ, 2527, หน้า 25)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความแตกต่างในเรื่องของการถ่ายทอด

การถ่ายทอดในวิชาานาฏศิลป์ไทยนั้นไม่ว่าจะเป็นการถ่ายทอดโดยครูผู้สอน หรือ การถ่ายทอดโดยใช้ครูร่วมกับสื่อคอมพิวเตอร์นั้น ปัจจัยที่ส่งผลทำให้เกิดการแตกต่าง ระหว่างการเรียนการสอนทั้ง 2 รูปแบบนี้ อาจจำแนกได้ตามองค์ประกอบดังนี้ (กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ, 2527, หน้า 25-26)

1. วุฒิภาวะ (maturity) หมายถึง ลำดับขั้นของความเจริญงอกงาม หรือพัฒนาการ ของบุคคลที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยไม่ต้องอาศัยสิ่งเร้าหรือการฝึกฝนใด ๆ วุฒิภาวะ ของแต่ละบุคคลจะพัฒนาไปตามลำดับวัย ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาตินี้ไม่จัดว่าเป็นการเรียนรู้ แต่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ของผู้เรียน ดังนั้นผู้สอนจึงต้องยอมรับความจริงว่าเด็กจะไม่สามารถเรียนรู้ได้เท่ากัน แต่ระหว่างนั้นจึงต้องมีการฝึกฝนเพื่อเตรียมความพร้อมให้เหมาะสมแก่ผู้เรียนด้วย

2. ความพร้อม (readiness) เป็นสภาวะของบุคคลที่จะเรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่าง บังเกิดผลซึ่งความพร้อมนี้จะขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะทางร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์ นอกจากนี้ความพร้อมในการเรียนรู้อย่างขึ้นอยู่กับ การฝึกฝนเตรียมตัว ตลอดถึงความสนใจ ที่จะเรียนรู้สิ่งนั้น ความพร้อมเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ผู้สอนต้องคำนึงในการเรียน การสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์มากที่สุดในการเรียน เด็กจะต้องมีความพร้อม และมีทัศนคติที่ดี

3. แรงจูงใจ (motivation) เป็นความปรารถนาที่จะเรียนของผู้เรียน ซึ่งถือว่าเป็น องค์ประกอบที่สำคัญ เพราะแรงจูงใจจะก่อให้เกิดพฤติกรรม เนื่องจากมีแรงผลักดันเกิดขึ้น ครวจึงจำเป็นต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้

4. การถ่ายโยงการเรียนรู้ (transfer of learning) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีก ประการหนึ่งที่เป็นสิ่งทำให้เกิดความแตกต่าง การถ่ายโยงการเรียนรู้จะช่วยส่งเสริม การเรียนรู้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ

นอกจากนี้สิ่งที่ทำให้เกิดความแตกต่างในเรื่องของการสืบทอดนั้นก็คือ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งในปัจจุบันนี้คงไม่มีใครที่จะปฏิเสธได้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลงไม่เว้นแต่ในเรื่องของการสืบทอดวัฒนธรรม การถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ ต้องมีการพัฒนาให้มีความเจริญก้าวหน้าให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม

ในด้านของการสืบทอดนาฏศิลป์ไทยก็เช่นเดียวกันที่ครูจำเป็นต้องหาวิธีที่จะนำมา ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียนเพื่อเป็นวิธีที่จะทำให้ผู้เรียนมีความซาบซึ้งในเรื่องของ วัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่จะสืบทอดวิชานาฏศิลป์ไทย ซึ่งในข้อนี้เราอาจจะนำ ทฤษฎีของนักวิชาการบางท่านมาอธิบายได้ ดังนี้

ทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้มีการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับเปรียบเทียบการสอน โดยครูกับ การสอนโดยครูร่วมกับสื่อประสม ทั้งในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศ ดังนี้

กัลยา ทองทศ (2539) ศึกษาเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกลบระคน ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กระบวนการสร้างความคิด รวบรวมกับการสอนแบบปกติ โดยได้ทำการทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวัฒนาวิทยา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน รวมทั้งสิ้น 60 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน สอนโดยใช้ กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด และกลุ่มควบคุมจำนวน 30 คนสอน โดยการสอน แบบปกติ ใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้หลังการเรียน โดยผู้วิจัยทำการ สอนเองทั้งสองกลุ่ม เนื้อหาที่ใช้สอนก็เป็นจุดประสงค์เดียวกัน ส่วนเครื่องมือที่ใช้ใน การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกลบระคน ซึ่งแบบแผนการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบ Nonrandomized Control-Group Posttest-only Design สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ t test แบบ Independent Samples ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนใน

การเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้กระบวนการสร้างความคิดรวบยอดสูงกว่าการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ

ฉันทนา อุดมสิน และวริศรา ศรีสวัสดิ์ (2540) ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกิจกรรมนาฏศิลป์โดยใช้เทปโทรทัศน์กับการสอนปกติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้วิจัยสร้างเทปโทรทัศน์ (รำเชิญพระขวัญ) ประกอบการสอนกิจกรรมนาฏศิลป์และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกิจกรรมนาฏศิลป์ที่สอนโดยใช้เทปโทรทัศน์ประกอบการสอนกับการสอนปกติ โดยทำการทดลองโดยใช้เนื้อหารำเชิญพระขวัญ ใช้กลุ่มตัวอย่าง 90 คน ของโรงเรียนสาธิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จากการสุ่มแบบกลุ่ม ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ เทปโทรทัศน์ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนภาคปฏิบัติ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้ ค่า t test จากการทดลองพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และคะแนนความก้าวหน้าของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 และคะแนนภาคปฏิบัติในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 แสดงว่าหลังการเรียน นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกิจกรรมนาฏศิลป์ เพลงรำเชิญพระขวัญเท่าเทียมกัน

สายภิญญา เอี่ยมสำอางค์ (2546) ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการเรียนเรื่อง *Tenses* ด้วยการสอนแบบเดิมและการสอนแบบใช้สื่อทัศนูปกรณ์ ทางผู้วิจัยได้เปรียบเทียบกลุ่มผู้เรียนสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่ยังคงเรียนแบบวิธีเดิม กับกลุ่มที่เรียนโดยสื่อทัศนูปกรณ์ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 35 คน ในการทดลองนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม คาดหวังว่ามีความสามารถในเรื่องการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน เนื่องจากผู้เรียนอยู่ในสาขาเดียวกัน ทางผู้วิจัยจึงเริ่มการทดลองโดยการทดสอบด้วยแบบทดสอบที่ได้สร้างขึ้นเอง จากนั้นจึงนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อยืนยันว่า ทั้งสองกลุ่มมีความสามารถทางภาษาใกล้เคียงกัน จากนั้นจึง

แบ่งผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มแรกเป็นกลุ่มควบคุม และกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มทดลอง จากนั้นจึงดำเนินการสอน โดยกลุ่มควบคุมทำการสอนแบบปกติ ส่วนกลุ่มที่ 2 สอน โดยมีอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ หลังจากจบการทดลอง ได้ทำการทดสอบผลสัมฤทธิ์ของการเรียนของนักศึกษาโดยใช้แบบทดสอบชุดเดิม จากนั้นจึงนำคะแนนทดสอบมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อหาความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยทดสอบ ค่า t (t test) ผลวิจัยสรุปว่าผลสัมฤทธิ์ของคะแนนสอบของนักศึกษาที่ได้รับการสอนด้วยวิธีแบบเดิมหรือแบบปกติกับวิธีสอนแบบใช้อุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ มีความแตกต่างกันในระดับความนัยสำคัญที่.05 จึงแสดงว่าการสอนโดยใช้โสตทัศนูปกรณ์ ได้ผลที่ดีกว่าการสอนแบบเดิมหรือแบบปกติ

สมบัติ เทียบอุดม (2538) ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างวิธีสอนด้วยสื่อวีดิทัศน์กับการสอนปกติและศึกษาความพึงพอใจที่นักเรียนมีต่อบทเรียนวีดิทัศน์วิชาภาษาอังกฤษ เรื่องคำศัพท์ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบบ จังหวัดสมุทรสาคร โดยผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เรียนจากนั้นจึงทำการทดสอบโดยใช้แบบทดสอบที่สร้างขึ้นวัดความรู้ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการเรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์กับการสอนแบบปกติ ใช้ค่า t test จากการวิจัยพบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยนักเรียนที่เรียนจากบทเรียนวีดิทัศน์การสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากการสอนแบบปกติซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่องคำศัพท์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์สูงกว่าการสอนแบบปกติที่ระดับ .05